

Не лише "садити": Чому перемогу над корупцією принесе лише цифрова трансформація та зміна культури

Парадокс антикорупційної боротьби

Україна роками утримує сумнівне лідерство у міжнародних антикорупційних рейтингах. Водночас, саме Україна створила одну з найбільш розгалужених антикорупційних вертикалей у Європі: НАБУ, САП, ВАКС. Це створює парадокс: інституції є, а корупційні скандали не зникають, а лише змінюють форму, змушуючи нас сумно визнати – система все ще сильніша за інституції.

Боротьба, зосереджена лише на виявленні та покаранні нагадує лікування симптомів, а не самої хвороби. Корупція — це не просто кримінальний злочин, це функціональна дисфункція системи та глибоко вкорінена суспільна звичка. Справжня, остаточна перемога може бути досягнута лише двома шляхами: усуненням людського фактора через цифрову трансформацію та формуванням суспільної нетерпимості до будь-яких проявів "договірняків".

Смерть "Схематозу" через цифровізацію

Корупція процвітає там, де є непрозорість та монополія чиновника на прийняття рішень. Коли чиновник особисто видає ліцензію, дозволи на будівництво чи контролює митні потоки, він автоматично стає "вузьким місцем", яке можна використовувати для неправомірної вигоди.

Найкращим доказом ефективності системного підходу є успіх проекту "Дія". Переведення ключових державних послуг в онлайн (реєстрація бізнесу, отримання довідок, зміна місця реєстрації) практично обнулило корупційну складову в цих процесах. Немає контакту — немає можливості вимагати хабар.

Проте цифровізація повинна бути завершена там, де зосереджені найбільші фінансові потоки і де корупційні схеми найбільш законсервовані:

Митниця: Впровадження прозорих і автоматизованих систем контролю, що виключають людське втручання у визначення вартості та класифікації товарів.

Містобудування: Повна інтеграція та відкритість електронної системи, щоб громадяни та забудовники не залежали від ручного підпису чиновника.

Державні закупівлі (ProZorro): подальше посилення прозорості та контролю за уникненням тендерних процедур.

Цифрова трансформація — це не просто зручність, це стратегічний механізм превентивної боротьби. Ми повинні не ловити злодія, а створювати систему, де крадіжка фізично неможлива.

Інституційна стійкість та Судовий бар'єр

Створення НАБУ, САП та ВАКС було кроком уперед. Вони успішно доводять до суду справи, що стосуються топ-корупціонерів. Однак ці

органи залишаються лише каральним інструментом, і їхня ефективність критично залежить від двох чинників:

Політична воля: щойно влада вважає антикорупційні органи загрозою для власних інтересів, починаються спроби їхнього блокування, дискредитації чи перепідпорядкування.

Судова реформа: справи, блискуче розслідувані НАБУ, можуть роками "грузнути" у судах нижчих інстанцій або розвалюватися через сумнівні рішення.

Це ключовий момент: боротьба з корупцією в Україні буде постійною імітацією, доки не буде забезпечена повна, незалежна та незворотна реформа судової системи. Якщо вирок для високопосадовця є рідкістю, а не нормою, то страх перед покаранням не спрацьовує, і корупція продовжує процвітати. Суд має стати тим останнім і незламним бар'єром, який закриває корупціонеру шлях до безкарності.

Культура нетерпимості: Зміна морального компасу нації

Звісно, неможливо говорити про велику корупцію, ігноруючи побутову корупцію. Дрібний хабар у лікарні, "подяка" викладачеві за успішний іспит, "прискорення" довідки – це не лише дрібниці. Це щоденний суспільний договір про те, що "домовитися" простіше, ніж діяти за правилами.

Доки громадяни самі готові дати "на лапу" для вирішення проблеми, вони підживлюють культуру, яка виховала і топ-корупціонерів.

Роль громадянського суспільства тут вирішальна. Необхідно здійснити перехід від філософії "мириться, бо так завжди було" до "заявити, щоб змінити". Це зміна не законів, а морального компасу нації. Чим сильніший і голосніший буде суспільний запит на нульову толерантність до корупції на всіх рівнях, тим менше простору залишиться для функціонування "схем".

Корупція як питання національної безпеки

У післявоєнний період Україна має шанс здійснити справжній економічний та інфраструктурний прорив завдяки мільярдам, що надійдуть на відновлення. Ефективна боротьба з корупцією – це не просто вимога міжнародних партнерів, це питання національної безпеки та довіри.

Якщо ми не запровадимо цифрову "декорупцію" ключових секторів і не змусимо судову систему працювати незалежно, більшість цих коштів буде розкрадено. Перемогти корупцію – це означає створити прозору, стійку та справедливую державу. Головний ворог — це не зовнішні схеми, а внутрішня звичка до безкарності. І час цієї звички має минути.